

Historie lidských práv

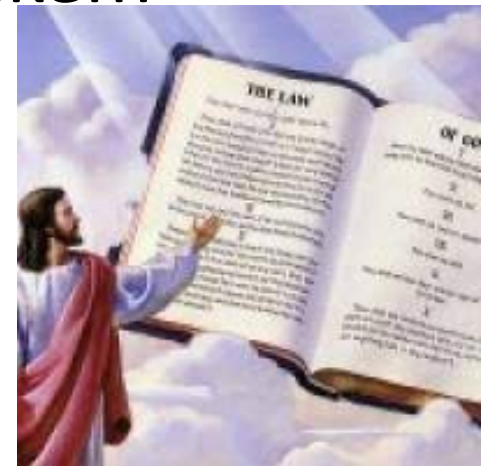

Definice lidských práv

- **souhrn základních práv a svobod, které jsou přisuzovány každé lidské bytosti**
- často se používá párově s pojmem „svoboda“ či „základní svoboda“
 - kterou lze definovat jako možnost konat vše, co neškodí někomu jinému
 - tzn. nejedná se o absolutní, bezbřehou možnost libovolného konání, jak je někdy mylně chápáno, nýbrž je právě omezena stejnou možností konání danou ostatním jedincům a jimi v různém rozsahu využívanou

Zárodky lidských práv

- v sumerských a babylonských městských státech (4. - 3. tisíciletí př. Kr.), v antickém Řecku (již od r. 2000 př. Kr.) či Římě (r. 753 př. Kr. – r. 486 po Kr.), v křesťánských i židovských pramenech
- Starý a Nový zákon, zásady v biblickém Desateru

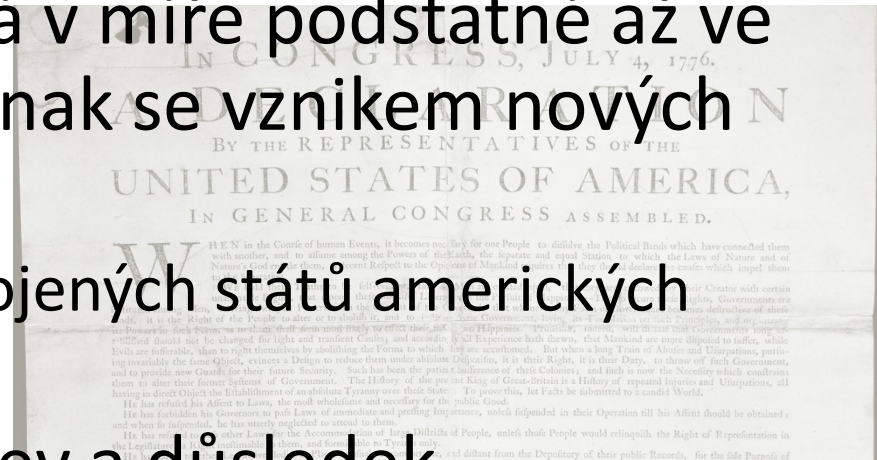

Individualistické pojetí lidských práv

- od novověku
- práva svědčí konkrétnímu jedinci, autonomnímu individuu
- Práva člověka již nevyplývají z příslušnosti k nějaké společenské skupině, nejsou odvozena od vztahu k bohu; jsou založena prostě na tom, že je člověkem.

Lidská práva v právních řádech

- Idea lidských práv se do právních řádů jednotlivých států dostává v míře podstatné až ve 2. polovině 18. století jednak se vznikem nových států
 - Prohlášení nezávislosti Spojených států amerických roku 1776
- jednak jako doprovodný jev a důsledek revolučních změn
 - francouzská *Deklarace práv člověka a občana* roku 1789

Lidská práva v mezinárodních dokumentech

- ve 20. století, zejména pak po 2. světové válce jako její důsledek
 - v podobě odporu demokratických států k masivnímu porušování lidských práv, rozpoutanému nacistickým Německem
- po hrůzách 2. světové války
 - po Osvětimi
 - po stalinských genocidách
 - po Gulagu
- západní svět se k lidským právům s novou rozhodností vrátil, začal jejich koncept a formulace prohlubovat, rozvíjet a především zakotvovat v dokumentech mezinárodní legislativy
- vznikla formalizovaná úprava lidských práv na mezinárodní úrovni a následně i její implementaci do pozitivního práva jednotlivých států

Magna charta Libertatum

- Velká listina práv a svobod z roku 1215,
– **první právní dokument omezující právo moci panovníka vůči jeho poddaným**
- pro moderní dobu je nejdůležitějším ustanovením Charty:
– habeas corpus – právo na důstojné zacházení

Deklarace nezávislosti Spojených států amerických z roku 1776!

- Deklarovala:
- rovnost všech lidí, právo na život, svobodu a hledání osobního štěstí

IN CONGRESS, JULY 4, 1776.
A DECLARATION
BY THE REPRESENTATIVES OF THE
UNITED STATES OF AMERICA,
IN GENERAL CONGRESS ASSEMBLED.

WHEN in the Course of human Events, it becomes necessary for one People to dissolve the Political Bands which have connected them with another, and to assume among the Powers of the Earth, the separate and equal Station to which the Laws of Nature and of Nature's God entitle them, a decent Respect to the Opinions of Mankind requires that they should declare the causes which impel them to the Separation.

WE hold these Truths to be self-evident, that all Men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among these are Life, Liberty, and the Pursuit of Happiness--That to secure these Rights, Governments are instituted among Men, deriving their just Powers from the Consent of the Governed, that whenever any Form of Government becomes destructive of these

francouzská Deklarace práv člověka a občana z roku 1789!

- **Práva jsou: přirozená, nezcizitelná a posvátná**
- Lidé se rodí a zůstávají svobodní a rovnými ve svých právech.
- **Svoboda spočívá v tom, že každý může činit vše, co neškodí práva druhého.**
- Francouzi se inspirovali americkou Deklarací nezávislosti, jež vznikla v roce 1776.
 - Její opis s sebou do Paříže přivezl šlechtic La Fayette.
- Deklarace byla inspirací i pro ostatní státy, zajišťovala rovnost práv
- publicista Jaroslav Jírů, [rozhovor](#) pro ČT 24

Všeobecná deklarace lidských práv OSN

- z roku 1948!
- První mezinárodní dokument týkající se lidských práv.
- nejvýznamnější mezinárodní dokument v této oblasti
- není právně závazná (má pouze morální sílu), přesto se těší mezi státy i světovou veřejností velkému respektu a prestiži
- Vznikl v reakci na masové zločiny druhé světové války. ústavního pořádku v ČR.
- Na základě tohoto dokumentu vznikla i Listina lidských práv a svobod, jež je součástí ústavního pořádku v ČR.

3 základní kategorie práv

1. negativní práva

- vyjadřují to, co společnost člověku dělat nemá

2. pozitivní práva

- jedná o práva relativní, to znamená právu jednoho subjektu odpovídá povinnost jiného konkrétního subjektu (tedy ne všech ostatních)
- cílem jejich úpravy je ochránit sociální spravedlnost od zvláště a umožnit jedinci účast na sociálních, hospodářských a kulturních aspektech života

3. kolektivní práva

- mají zajistit právo každého na to, aby vládl takový společenský mezinárodní řád, ve kterém by základní lidská práva a svobody byly plně uskutečněny

Negativní práva

- práva občanská, která mají vztah přímo k lidské bytosti jako takové a bez jejichž zachování bychom nemohli jako lidé vůbec existovat
 - právo na život, lidskou důstojnost, právo nebýt mučen, týrán či podroben jinému nelidskému a ponižujícímu zacházení, právo vlastnit majetek, právo na svobodu myšlení, pohybu, svědomí, právo na rovné zacházení apod.
- práva politická, která zaručují jedinci účast na veřejném životě
 - svoboda projevu, právo vyjadřovat své názory, právo petiční, shromažďovací, sdružovací apod.

Pozitivní práva

- hospodářská, sociální a kulturní práva
 - např. právo na vzdělání, práci, spravedlivou mzdu, lékařskou pomoc v nemoci, sociální zabezpečení apod.
- jsou obtížně vymahatelná, obtížně kvalifikovatelná...
 - Je nesmírně těžké až nemožné kvalifikovat, co je adekvátní bydlení, přiměřená mzda, takže tato práva nelze vymáhat soudně.

Kolektivní práva

- právo na mír, právo na rozvoj, právo na společnou bezpečnost, právo na ekonomickou prosperitu, právo na čisté životní prostředí apod.
- přesný výčet kolektivních lidských práv však neexistuje

Lidská práva v 21. století

- Sféra lidských práv, jejich prosazování a ochrana je a bude tématem aktuálním, živým, sledovaným.
- I v 21. století patrně není na světě státu, který by z hodnocení stavu a dodržování lidských práv vyšel se zcela čistým štítem.
- Problémy v podobě větších či menších prohřešků by jistě bylo možné nalézt všude
 - např. ozbrojené konflikty, autoritativní režimy apod.

Organizace zabývající se lidskými právy

- OSN, Rada Evropy, EU
- Soudní orgány
 - Mezinárodní trestní soud, Evropský soud pro lidská práva, soudní dvůr EU...
- Amnesty International
- Transparency International
- Hnutí za lidská práva
- ...
- <https://www.centrumlidskaprava.cz/lidskopravni-organizace-ve-svete-manual-vyzkumu>